

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 10.11.2004
KOM(2004) 748 v konečném znení

**SDĚLENÍ KOMISE
RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU,
VÝBORU REGIONŮ A EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANCE**

**První zpráva o praktických přípravách na
budoucí rozšíření eurozóny**

{SEK(2004) 1383}

1. ÚVOD

Případné zavedení jednotné měny bude milníkem pro všechny státy, které v budoucnu vstoupí do eurozóny, stejně tak, jako bylo milníkem pro země současné eurozóny. Nové členské státy přistoupily k Evropské unii jako „členské státy, na které se vztahuje výjimka“¹ podle článku 4 smlouvy o přistoupení. Případné přijetí jednotné měny tvoří součást požadavků stanovených v této smlouvě a tyto země proto zavedou euro, jakmile splní nezbytné podmínky. Rada z nově přistoupivších členských států uvedla, že by ráda vstoupila do eurozóny co nejdříve, a proto usiluje o splnění vstupních podmínek, obzvláště „maastrichtských“ konvergenčních kritérií, která byla vytvořena pro zajištění stálého hospodářského sblížení všech států, které v budoucnu vstoupí do eurozóny. Přípravy na praktické zavedení eura trvaly v zemích, které jsou v současné době součástí eurozóny, téměř šest let. Nové členské státy se proto musí začít připravovat tak, aby byly připraveny včas a byl zajištěn hladký přechod.

1.1 Kroky vedoucí k přijetí eura

Rozsah, v jakém různé země splnily požadavky stanovené ve výše zmíněné smlouvě, aby mohly přijmout euro, hodnotí Komise a ECB ve svých pravidelných konvergenčních zprávách². Ustanovení čl. 122 odst. 2 této smlouvy stanoví, že na návrh Komise Rada rozhodne, které členské státy plní nezbytné podmínky a následně zruší výjimky uvedených členských států. Kromě toho Rada rozhoduje o datu, kdy dotčené členské státy vstoupí do eurozóny, a stanoví pevný a neodvolatelný přepočítací koeficient mezi národní měnou dotčené země a eurem. Ke dni přijetí eura vstupuje tento přepočítací koeficient v platnost, dřívější národní měna dané země přestává existovat a odpovědnost za měnovou politiku přechází na ECB. K tomu došlo dne 1. ledna 1999 pro prvních jedenáct zemí vstupujících do eurozóny a dne 1. ledna 2001 pro Řecko.

Z praktických a logistických důvodů zavedly současné země eurozóny přechodné období v trvání tří let (jednoho roku v případě Řecka) od přijetí eura jako měny (1999 pro jedenáct zemí a 2001 pro Řecko) do zavedení hotovostního eura. Hlavní alternativou je takzvaný scénář „velkého třesku“, ve kterém vstup do eurozóny a zavedení bankovek a mincí eura probíhají současně. Tento přístup má řadu výhod, zejména nyní, kdy bankovky a mince eura již existují. Hlavní nevýhodou je, že zkracuje období, které má veřejný a soukromý sektor a občané obecně na to, aby se připravili na přechod na euro. Po zavedení bankovek a mincí eura následuje období souběžného oběhu obou měn, kdy mají bankovky a mince v euru i v národní měně status zákonného platidla. O délce období souběžného oběhu obou měn se obvykle rozhoduje na národní úrovni, i když se obvykle ponechává relativně krátké, maximálně v délce dvou měsíců.

¹ S ohledem na přijetí eura mají Dánsko a Spojené království zvláštní status zemí, které se rozhodly pro nevstoupení do eurozóny. Deset nových členských států a Švédsko jsou členskými státy, na které se vztahuje výjimka. Referendum konané ve Švédsku dne 14. září 2003 ukázalo, že většina populace nebyla příznivě nakloněna přistoupení do eurozóny.

² Poslední konvergenční zprávy byly vydány dne 20. října 2004 a jejich závěrem bylo, že žádná z jedenácti členských zemí, na které se vztahuje výjimka, v současné době nesplňuje *všechna* nezbytná kritéria (udržitelný stav veřejných financí, cenová stabilita, stabilita směnného kurzu v *požadovaném období*, úroveň dlouhodobých úrokových sazeb). S ohledem na závěry své konvergenční zprávy se Komise rozhodla, že nepodá žádný návrh na zrušení výjimky.

1.2 Účel zprávy

Úspěšný vstup do eurozóny nevyžaduje pouze splnění požadavků výše zmíněné smlouvy, ale také pečlivě naplánované a rozsáhlé praktické přípravy, které se týkají jak veřejného, tak soukromého sektoru, a dokonce i široké veřejnosti. Komise bude pravidelně podávat zprávy o stavu těchto příprav alespoň jednou ročně nebo kdykoli je to opodstatněno zvláštním vývojem situace. Toto sdělení představuje první takovou zprávu. Na rozdíl od konvergenčních zpráv nevyhází z žádného právního nebo jiného závazku, ale je důsledkem záměru Komise náležitě informovat všechny příslušné strany, zejména instituce Společenství a členské státy, stejně jako zainteresovanou veřejnost a média, o pokroku v této významné oblasti. Pokud jde o načasování a frekvenci vydávání zpráv Komise o stavu praktických příprav, nebudou tyto zprávy spojeny s jejími konvergenčními zprávami.

Celkový rámec a klíčové prvky přechodu na novou měnu jsou obecně stanoveny ve „scénáři přechodu na euro“ dané země a v řadě dotčených zemí v současné době probíhá proces sestavování takových scénářů. Pokud jde o Švédsko, dne 14. září 2003 zde bylo uspořádáno referendum, které ukázalo, že většina populace nebyla v danou dobu nakloněna vstupu do eurozóny. Výsledek referenda praktické přípravy ve Švédsku v podstatě zastavil.

2. SOUČASNÉ PLÁNY PRO PŘIJETÍ EURA

Tři členské státy, na které se vztahuje výjimka, (Estonsko, Litva a Slovinsko) vstoupily do mechanismu ERM-II dne 28. června 2004. Všechny tři země by rády vstoupily eurozónu co nejdříve (2007). Většina z nich přijala národní plány přechodu na euro a ustanovila národní koordinátory pro tento přechod. Celkově je dáována přednost jednorázovému přechodu na euro (scénář „velkého třesku“), kdy by se bankovky a mince eura staly zákonným platidlem dnem vstupu do eurozóny. Výběrové řízení pro motivy na národní straně mincí eura již probíhá nebo již bylo uzavřeno.

Oficiální plány a záměry ve většině ostatních zemí postupně dostávají konkrétnější tvar. Řada zemí plánuje vstup do eurozóny poněkud později, ke konci desetiletí, i když bude pochopitelně hodně záležet na jejich stupni plnění konvergenčních kritérií.

Stav příprav je shrnut v níže uvedené tabulce, která je celkově založena na informacích zveřejněných dotčenými vnitrostátními orgány, a která má odrážet vnitrostátní rozhodnutí a postoje k různým závažným otázkám. Členské státy jsou uvedeny v pořadí stanoveném ve výše zmíněné smlouvě.

<i>ZEMĚ</i>	<i>NÁRODNÍ KOORDINÁTOR</i>	<i>NÁRODNÍ PLÁN PŘECHODU NA EURO NEBO PODOBNÝ SCÉNÁŘ</i>	<i>VSTUP DO ERM II</i>	<i>NÁRODNÍ CÍLOVÉ DATUM PRO PŘIJETÍ EURA</i>	<i>VELKÝ TŘESK NEBO PŘECHODNÉ OBDOBÍ</i>	<i>MINCE EURA</i>
Česká republika		Strategie přistoupení České republiky k eurozóně (schválená vládou v říjnu 2003).		2009-10		Zvažuje se soutěž.
Estonsko	Komise ministrů (včetně guvernéra centrální banky).	Společné prohlášení estonské vlády a estonské centrální banky ze dne 16. ledna 2004	28.6.2004	Polovina roku 2006		Soutěž byla zahájena v červnu 2004; konečný výběr bude proveden v prosinci 2004 ³
Kypr	Zvažuje se společná koordinace mezi ministrem financí a kyperskou centrální bankou.	Byl připraven obecný předběžný rámec	Rada ministrů se nedávno rozhodla podat žádost co nejdříve.	2007	Velký třesk	Bude stanoven termín pro zahájení soutěže.
Lotyšsko	Pracovní skupina pro přechod na euro v lotyšské centrální bance, konzultace mezi ministerstvem financí a centrální bankou.	Předběžný plán přechodu na euro.		1.1.2008	Velký třesk	Soutěž zahájena.
Litva	Pracovní skupina v litevské centrální bance pro vytvoření plánu přechodu na euro.	Příprava nástinu plánu přechodu na euro do prosince 2004 a strategický rámec pro koordinaci projektu.	28.6.2004	1.1.2007 (předběžně)	Velký třesk s paralelním oběhem 2-3 týdny.	Konečná fáze veřejného nabídkového řízení na vytvoření sádrových modelů.
Maďarsko	S ohledem na cílové datum v roce 2010 probíhají přípravné práce			2010		

³ Do data uzávěrky soutěže dne 19. října 2004 bylo předloženo 134 motivů. Porota složená z odborníků vybere do poloviny listopadu deset nejlepších motivů a konečný výběr bude proveden v prosinci 2004 v celostátním telefonickém hlasování.

	na ministerstvu financí a v maďarské centrální bance (Magyar Nemzeti Bank).					
Malta	Je třeba formálně ustanovit koordinační orgán pověřený řízením procesu. Konzultace mezi ministerstvem financí a centrální bankou stále pokračují.	Ministerstvo financí a centrální banka pracují na předběžném plánu přechodu na euro.		2008	Ještě nebylo rozhodnuto.	Byl vypracován prováděcí plán pokrývající celý proces od fáze soutěže po faktickou razbu.
Polsko	Interinstitucionální pracovní skupina ministerstva financí a polské centrální banky.			2009	Ještě nebylo rozhodnuto.	Veřejný průzkum.
Slovinsko	Koordinační orgán (ministerstvo financí, centrální banka, další ministerstva a orgány).	Program vstupu do ERM II a přijetí eura (schválen vládou a radou guvernérů slovinské centrální banky, listopad 2003). Plány pro jednotlivé sektory.	28.6.2004	1.1.2007	Velký třesk (souběžný oběh obou měn: 2 týdny).	Soutěž zahájena.
Slovensko	Ministerstvo financí.	Konkretizace strategie přijetí eura v SR schválená vládou v září 2004. Národní plán přechodu na euro má být schválen do poloviny roku 2005.		1.1.2008/2009	Velký třesk.	Soutěž zahájena.

3. MINULÁ A BUDOUCÍ PŘISTOUPENÍ K EUROZÓNĚ: PODOBNOSTI A ROZDÍLY

Přechod států, které v budoucnu vstoupí do eurozóny, bude mít určité prvky společné s předchozími přechody na euro a bude navíc těžit z poznatků získaných v minulosti. Zdůrazněny jsou zde rovněž některé závažné rozdíly.

3.1 Poznatky z předchozího přechodu na euro

I když byl první přechod na euro velkým úspěchem, existuje v mnoha ohledech prostor pro zdokonalování. Hlavní poznatky ze zkušenosti zemí, které se účastnily první vlny, jsou tyto:

- i) Pečlivá a aktivní příprava se vyplatí. Země, které investovaly do včasných a důkladných příprav, byly za své úsilí odměněny rychlostí přechodu na euro, veřejným přijetím nové měny a hladkým průběhem přechodu. Stejně tak byly odměněny investice do komunikace a informací.

Jedná se o klíčový poznatek z počátečního přechodu na euro, který vysvětluje, proč Komise a země v příští vlně již zahájily jednání o praktických přípravách.

Výsledky posledního průzkumu Eurobarometer (oddíl 4) potvrzují, že potřeba přesných a včasných informací zůstává stejně důležitá, jako byla v minulosti. Nedostatek informací by mohl vést k bázlivým či dokonce nepřátelským reakcím, kterým by se dalo snadno předejít.

- ii) Přechodné období v délce tří let bylo příliš dlouhé. Určitá hybná síla se po roce 1999 vytratila a orgány veřejné moci musely obnovit své úsilí (znovu) přesvědčovat podniky a občany, aby se včas připravily na přechod na hotovostní euro. Kromě toho používání eura „v bezhotovostní formě“ zůstalo během přechodného období spíše omezeno.

Z řady důvodů vysvětlených v oddíle 3.2, které se zejména týkaly potřeby rychlého přechodu na hotovostní euro, se nedoporučuje dlouhé přechodné období pro státy, které v budoucnu vstoupí do eurozóny. Nicméně pro procesy jako je změna informačních systémů ve veřejném a soukromém sektoru zůstanou lhůty pro realizaci tak dlouhé, jak byly v původních zemích eurozóny. Protože samotný přechod bude tudíž kratší, musí přípravy začít velmi brzy.

Nicméně, protože je pravděpodobné, že přechodná období předvídaná v současné době dotčenými zeměmi budou kratší, složitost používání dvou měnových jednotek (eura a národní měny) zároveň bude snížena a přechod tedy bude jednodušší na vysvětlení a pochopení.

- iii) Zavedení bankovek a mincí eura musí být rychlé: „postupným“ zaváděním hotovostního eura vznikají komplikace jak pro občany, tak pro podniky. Za předpokladu, že bylo pečlivě připraveno, přináší rychlé zavedení prospěch všem zúčastněným stranám. Totéž platí pro období souběžného oběhu obou měn, které by mělo být raději krátké.

Jak se ukázalo při přechodu na hotovostní euro v současných zemích eurozóny, bude třeba, aby rychlé zavedení hotovostního eura bylo založeno na rozsáhlém předzásobení bank a obchodníků hotovostí v eurech, okamžitým přechodem všech

bankomatů na euro, skutečnosti, aby maloobchodníci vraceli zákazníkům výhradně v eurech, a na možnosti, aby si klienti bank a jiné osoby než klienti bank mohli vyměňovat původní národní měnu za eura bez poplatků.

V tomto ohledu je třeba zdůraznit důležitost plateb kartami a elektronických plateb. Tyto platební metody zásadním způsobem přispěly k hladkému průběhu přechodu, a to zejména v maloobchodním sektoru.

- iv) Stažení národní měny vyžaduje pečlivou přípravu: při prvním přechodu na euro byla pravděpodobně věnována příliš velká pozornost zavedení bankovek a mincí eura, zatímco následky ohromného zpětného přílivu původní národní měny byly podceněny. Zejména logistická opatření, která měla sloužit pro vypořádání se s velkými objemy vrácených mincí, nebyla vždy na místě a někdy vedla k závažným zpožděním v odeslání, zpracování a počítání mincí a připisování částek ve prospěch účtů.
- v) Měla by být přijata opatření pro zabránění jakéhokoli dopadu na ceny. To vyžaduje zvláštní pozornost, protože tuto záležitost je obtížné vyřešit a je často založena na špatném pochopení, což je obtížně napravitelné. Prevence je samozřejmě lepší než napravování důsledků.

Výsledky průzkumu Eurobarometer jednoznačně ukazují, že povědomí občanů o této otázce je již vysoké. Riziko zneužití a šizení v případě cen během přechodu na euro je hlavní obavou 71 % dotazovaných (průměr pro všechny nově přistoupené členské státy). Je však třeba poznamenat, že mezi jednotlivými zeměmi jsou výrazné rozdíly. Rozdělení do sociálně-demografických kategorií nevede k žádným jednoznačným závěrům s výjimkou toho, že starší lidé pociťují z této záležitosti větší obavy než mladí.

Správné přepočtení cen obchodníky a maloobchodníky obecně bude nepochybně vyžadovat pečlivé přípravy dotčených orgánů, například ve formě dohod o cenové stabilitě sjednaných s maloobchodním sektorem a pozorně sledovaných před a po přechodu na euro, pokud možno s aktivním zapojením organizací na ochranu spotřebitelů a profesních organizací maloobchodního sektoru na vnitrostátní a evropské úrovni. Tyto orgány by mohly rovněž požadovat, aby jednotliví maloobchodníci veřejně projevili svůj závazek zajistit přesný přepočet ceny například nálepkami nebo nápisy a aktivní podporou uvádění cen v obou měnách po určité období před a po zavedení hotovostního eura. Oba prostředky by zvýšily důvěryhodnost a umožnily spotřebitelům, aby na maloobchodníky vyvíjeli tlak. Tato opatření by napomohla ke zmírnění obav a přispěla k hladkému přechodu na euro.

- vi) „Psychický“ přechod na euro zabere podstatně delší čas než fyzický přechod. Výsledky průzkumu z listopadu 2003 ukázaly, že 30 % dotazovaných uvažovalo při svých každodenních nákupech nejčastěji v národní měně, oproti 46 % dotazovaných, kteří uvažovali nejčastěji v eurech. V případě nákupů vysoké hodnoty (např. dům nebo automobil) však většina občanů eurozóny stále v duchu počítala nejčastěji v národní měně (54 %), zatímco pouze malá menšina (16 %) počítala v eurech.

3.2 Hlavní rozdíly oproti předchozímu přechodu

I když existují některé společné prvky, je třeba mít na paměti, že nově přistoupivší členské státy mají řadu vlastností a zvláštností pro příslušnou zemi specifických. Obecně vzato budou hlavní rozdíly oproti první vlně přechodu na euro tyto:

- i) K budoucímu rozšíření eurozóny dojde v několika po sobě jdoucích vlnách. Je velmi nepravděpodobné, že tyto nové členské státy přistoupí jako jedna skupina. Předpokládá se, že v jednotlivých letech budou do eurozóny vstupovat malé skupinky zemí (nebo jednotlivé země).

Proto nebude ve stejném rozsahu existovat kolektivní hybná síla jako u zemí, které vstoupily do eurozóny v první vlně, a budoucí rozšíření eurozóny bude z vnějšku méně viditelné pro země, které tím nejsou přímo dotčeny. Zároveň skutečnost, že řada zemí již jednotnou měnu přijala, v určitých ohledech usnadní přechod na euro, jak je vysvětleno níže.

- ii) Bankovky a mince eura již existují a většina občanů v nově přistoupivších členských státech je již důvěrně zná. V některých obchodech, zejména v turistických a pohraničních oblastech, se již euro používá a dá se jím platit. To může v některých sektorech snížit potřebu výrazného předzásobení hotovostním eurem. Někteří občané a společnosti mohou rovněž chtít získat nějakou hotovost v euru v zahraničí, zejména pokud žijí v příslušných pohraničních oblastech. Kromě toho občané mimo eurozónu si mohou již nyní ve svých domácích bankách otevírat účty v euru. Pro ty, kdo se pro tuto možnost rozhodli, již přechod na euro probíhá.

Poslední průzkum Eurobarometer (oddíl 4) přináší zajímavý důkaz o dosavadních praktických zkušenostech občanů v deseti nově přistoupivších členských státech. Zdá se, že většina občanů v těchto členských státech (v průměru 73 %) již spatřila bankovky eura a v průměru 66 % již spatřilo mince eura. V některých zemích jsou tato čísla velmi vysoká, např. 95 % dotazovaných ve Slovinsku již spatřilo bankovky eura a 87 % spatřilo mince eura. Čísla pro Kypr dosahují 85 % (bankovky) a 82 % (mince). Nejméně znají hotovostní euro v Lotyšsku, i když i zde více než polovina populace spatřila bankovky (67 %) nebo mince eura (55 %).

Pokud jde o používání bankovek a mincí eura, čísla jsou pochopitelně nižší, ovšem stále významná: v průměru 49 % populace v nově přistoupivších členských státech již použilo bankovky a 50 % použilo mince eura. I zde jsou některé země v popředí, např. Slovinsko (81 % použilo bankovky a 79 % použilo mince eura) a Kypr (76 % a 77 %). Nejnižší čísla ohledně zkušenosti s použitím hotovostního eura byla zaznamenána v Litvě (40 % a 39 %). Co je ještě zajímavější, výsledky průzkumu Eurobarometer ukazují, že 18 % dotazovaných již použilo bankovky a 15 % mince eura ve své zemi. Tato čísla jednoznačně ukazují, že euro je již nyní neformálně používáno při některých transakcích. V zemích jako je Lotyšsko, Litva a Polsko vzrostla čísla na významně vyšší úroveň (34 % v Lotyšsku, 31 % v Litvě a 28 % v Polsku pro bankovky eura a 27 % v Lotyšsku, 20 % v Litvě a 24 % v Polsku pro mince eura).

- iii) Očekává se, že přechod z národní měny na euro bude mnohem rychlejší. Řada zemí zvažuje přístup „velkého třesku“, kdy datum vstupu do eurozóny bude stejné jako datum (oficiálního) zavedení hotovostního eura. Většina nově přistoupivších

členských států (CZ, EE, LV, LT, PL, SI, SK) prošla v nedávných letech konverzí měny a získala v tomto procesu cenné zkušenosti.

Existence a široká dostupnost hotovostního eura hraje v tomto přístupu rovněž významnou roli. Některé z prvků, které se zdály nezbytné pro úspěch prvního přechodu na euro, budou v budoucnu hrát menší roli. Hotovostní euro lze snadno získat ještě před jeho oficiálním zavedením v dané zemi a někteří občané a společnosti se mohou rozhodnout připravit se s velkým předstihem. Předzásobení a druhotné předzásobení⁴ hospodářských subjektů bude pravděpodobně hrát opět roli při zabezpečení rychlého přechodu na euro zajištěním, aby byly ke dni přechodu na euro k dispozici dostatečné objemy hotovosti. Druhotné předzásobení občanů určitými objemy bankovek o nízké nominální hodnotě a mincí by také bylo možné.

Státy vstupující v budoucnu do eurozóny budou mít obzvláštní zájem na co nejkratším trvání přechodu na euro, protože jinak by tyto země mohly procházet obdobím neformálního oběhu obou měn v některých sektorech, během kterého by bylo euro aktivně používáno občany a maloobchodníky ještě před tím, než by se stalo zákonným platidlem.

- iv) Objem a rozsah nezbytných úprav, které je třeba provést v některých oblastech, se bude lišit od předchozích přechodů v eurozóně. Například počet bankomatů na osobu je nižší než v eurozóně, i když je poměrně významný. Bankomaty napomáhají k urychlení brzkého zavedení hotovostního eura do ekonomiky. Zkušenosti z minulosti ukazují, že velká část bankovek eura byla zavedena do oběhu právě bankomaty, obzvláště díky jejich dostupnosti 24 hodin denně, a to zejména v době, kdy jsou uzavřeny bankovní pobočky. Vysoký počet bankovních a poštovních poboček na osobu (více méně se ve většině zemí podobající průměru v eurozóně) poněkud kompenzuje nižší počet bankomatů, protože pomůže občanům nabýt nezbytný objem bankovek a mincí eura v počátcích procesu přechodu. Je možné, že bude potřeba počítat se zvláštními opatřeními (delší otevírací doba, otevírací hodiny o víkendu atd.).

Počet terminálů POS je relativně nízký v porovnání s průměrem eurozóny zejména proto, že řada z nově přistoupivších členských států intenzivně používá hotovost (srovnej níže). Nižší dostupnost terminálů pro elektronické platby je nevýhodou, neboť představuje hlavní alternativu k hotovosti a protože u takových platebních nástrojů je obvykle přechod velmi snadný. Ačkoli je počet platebních karet (jak debetních, tak kreditních) na osobu v nových členských státech nižší než v eurozóně, je relativně vysoký (zejména v případě debetních karet). V praxi jsou karty v první řadě používány pro výběr hotovosti z bankomatů. Proto zde existuje významný prostor pro rozšíření místních sítí POS, a tak možnost zmírnit tlak přechodu na hotovostní euro.

Statistické důkazy potvrzují, že bankovky a mince hrají dominantní roli jako platební prostředek ve většině nově přistoupivších členských států, i když celkový objem

⁴

Předzásobením se rozumí dodávka dostatečných objemů bankovek a mincí eura bankám před tím, než se hotovostní euro stane zákonným platidlem, tj. před €-dnem. Druhotným předzásobením se rozumí podobný druh operace, kdy předzásobené banky dodávají dostatečné objemy hotovostního eura maloobchodníkům a dalším podnikům tak, aby tito obchodníci mohli okamžitě začít pracovat s novou měnou již od prvního dne.

hotovosti na osobu je nižší než v eurozóně. Například v některých z nově přistoupivších členských států řada pracovníků a důchodců nadále dostává své výplaty a důchody v hotovosti. Jak bylo vysvětleno výše, významná role, kterou hraje hotovost, znamená nevýhodu pro všechny zúčastněné strany (banky, maloobchodníky, spotřebitele ...) a bude vyžadovat intenzivní přípravy na přechod na hotovostní euro.

A konečně, přeměna prodejních automatů by neměla způsobit závažné problémy. Celkový počet automatů je prozatím relativně omezený. Zdá se, že zemí, ve které je nejvíce těchto automatů, je Maďarsko (22,000), v porovnání s celkovým počtem v eurozóně přesahujícím dva milióny. Kromě toho, na rozdíl od situace v době prvního přechodu na euro, jsou nyní mince eura široce dostupné a provozovatelé automatů tudíž nebudou postaveni před žádná zvláštní omezení, pokud jde o testování a vyladování zařízení na rozpoznávání mincí.

4. STANOVISKO VEŘEJNOSTI K EURU V NOVĚ PŘISTOUPIVŠÍCH ČLENSKÝCH STÁTECH

Poslední průzkum Eurobarometer týkající se stanoviska veřejnosti v deseti nově přistoupivších členských státech⁵ ohledně jejich postoje a obeznámenosti se zavedením eura byl prováděn v první polovině září 2004 společností EOS Gallup, která se dotazovala více než 10.000 občanů.

4.1 Celkový postoj k euru

Zájem o otázku zavedení eura je poněkud nízký - pouze 50 % dotazovaných prohlásilo, že se o ni zajímá, a 48 % se nezajímá. Celkový výsledek v nově přistoupivších členských státech ukazuje, že o něco více občanů věří, že zavedení eura by mělo na národní úrovni pozitivní důsledky (44 %), zatímco 41 % věří, že bude mít negativní důsledky. Dále 40 % očekává, že zavedení eura bude pro ně osobně pozitivní, zatímco 45 % věří, že bude negativní. Zdá se, že občané mají smíšené pocity ohledně toho, zda jsou rádi (42 %) nebo ne (47 %), že euro nahradí jejich národní měnu.

Pokud jde o časový rámec pro přijetí eura, 19 % dotazovaných v těchto deseti zemích uvádí, že by byli rádi, kdyby se euro stalo jejich měnou co nejdříve, zatímco 36 % odpovídá, že by mělo být přijato po určité době, a relativní většina (40 %) věří, že by mělo být přijato co nejpozději. Nicméně se zdá, že si občané jsou velmi dobře vědomi praktických výhod zavedení eura 92 % dotazovaných uznává jeho výhodnost při cestování do zahraničí, 82 % výhodnost při nákupu zboží a služeb v eurozóně a 77 % oceňuje, že je tím odstraněna potřeba výměny oběživa uvnitř eurozóny. Navíc se většina dotazovaných (54 %) nedomnívá, že jim přechod na euro přinese nějaké závažné nevýhody. Jak bylo uvedeno výše, výrazná většina se však obává případného zneužití a šizení v případě cen během přechodu na euro.

4.2 Občané chtějí být lépe informováni

Znalosti široké veřejnosti v nově přistoupivších členských státech o euru a podmínkách pro jeho přijetí jsou dosud spíše malé. Většina z dotázaných (57 %) si není vědoma toho, že přijetí eura je pro jejich zemi povinné, a neví, kolik zemí je již součástí eurozóny.

⁵ Průzkumy Eurobarometer jsou k dispozici na: http://europa.eu.int/comm/public_opinion/index_en.htm.

Téměř polovina dotazovaných (48 %) se nepovažuje za dobře informované o euru, ale ráda by byla náležitě informována s velkým předstihem před zavedením jednotné měny v jejich zemi. Dále 30 % dotazovaných uvádí, že by rádi získali informace co nejdříve, zatímco 24 % by dalo přednost jejich získání alespoň několik let před zavedením eura. Za nejdůvěryhodnější zdroj informací považuje většina dotazovaných svou národní centrální banku (63 %), což je daleko více procent, než získala jakákoli jiná instituce (pouze 29 % dotazovaných důvěřovalo své vládě, vnitrostátním nebo regionálním orgánům a 22 % evropským institucím). Občané v těchto členských státech dávají přednost informačním kampaním o euru založeným na televizních šotech (78 %), dále rozhlasových šotech (66 %) a letácích a publikacích (64 %). Většina občanů chce, aby se informační kampaně zaměřovaly na praktické důsledky zavedení eura (jejich mzda, bankovní účty apod.). Uvádění cen v obou měnách je spatřováno jako nejdůležitější nástroj pro přípravu populace na nový hodnotový systém.

4.3 Hlavní poznatky získané z průzkumu

Zavedení eura v těchto členských zemích je jedním krokem ve střednědobém až dlouhodobém konvergenčním procesu složeném z mnoha etap. V řadě zemí není dosud známo přesné datum přijetí eura, což mohlo mít vliv na odpovědi dotazovaných osob.

Sociálně-demografické rozložení výsledků ukazuje, že muži, mladí lidé, vzdělaní lidé a obyvatelé měst jsou mnohem příznivěji nakloněni euru v porovnání s ženami, starými lidmi, osobami s nižším vzděláním a osobami žijícími na venkově.

Celkově se zdá, že obecný postoj občanů k euru je smíšený. To více méně odpovídá výsledkům průzkumu Eurobarometer z roku 1997, který ukázal podobnou absenci silných sympatií k jednotné měně v zemích, které jsou nyní součástí eurozóny: 47 % dotázaných bylo pro euro, zatímco 40 % bylo proti. V tomto ohledu je také třeba si uvědomit, že část populace je emočně spojena s národní měnou, stejně tak, jako tomu bylo v případě některých zemí eurozóny. Populace nově přistoupivších členských států ukazuje jednoznačný zájem o větší množství informací o euru. I když nespěchají s jeho přijetím, byli by rádi s dostatečným předstihem připraveni na přechod na euro. Na splnění této poptávky budou obecně potřeba velké informační kampaně.

5. ZÁVĚRY

Budoucí rozšíření eurozóny bude probíhat po řadu let, protože se předpokládá, že státy, které v budoucnu vstoupí do eurozóny, budou vstupovat jednotlivě. Ve většině zemí bude předpokládaný scénář přechodu na euro umožňovat rychlý přechod z národní měny na euro (např. scénář „velkého třesku“). Zároveň to povede ke zvýšení tlaku na podniky a veřejné správy. Rovněž zesílí potřeba pečlivých a včasných příprav všech zúčastněných subjektů (veřejných správ na všech úrovních, bank, maloobchodníků, podniků obecně). Poslední průzkum Eurobarometer ukazuje, že veřejnost považuje poskytování informací s velkým předstihem před přechodem na euro za nezbytné.

Komise bude nadále podrobně sledovat postup praktických příprav na zavedení eura v jednotlivých dotčených zemích. V tomto ohledu představuje síť veřejných správ (PAN-II), která sdružuje zástupce různých států nesoucí odpovědnost za tyto otázky, nepostradatelné fórum pro výměnu názorů a informací. V oblasti informací a komunikace byla sestavena podobná skupina (DIR-COM), která umožňuje pravidelné schůzky ředitelů pro komunikaci.